

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1909. Letnik XXVI.

Obseg: Samostrelnice za plašenje škodljivih ptičev. — Bohinjska goveja pasma. — Kako se pokončujejo ogrci. — Turščična stebela za krmo. — Zimska kmetijska šola na Grmu. — Ne gnojimo samo s Tomasovo žlindro. — Sadna in grozdna razstava na Grmu. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Samostrelnice za plašenje škodljivih ptičev.

Vsak kmetovalec ve, kakšno škodo delajo in kakšni nadležneži so razni ptiči na polju. Navadno preganjamo te nadležneže z raznimi plašili, ki pa vsa skupaj ne izdajo veliko. Najuspešneje se preganjajo taki škodljivi ptiči, kakor so n. pr. vrane, srake, vrabci, i. t. d., s streljanjem, a kaj pomaga, ko se tako težko dobi orožni list in tudi ni časa kar naprej stati na preži, poleg tega pa po sedaj veljavnih zakonskih določilih pravzaprav niti ne smemo stopiti s puško v roki na lovišče, ki ni naše.

Streljanje, odnosno pokanje nabasanega orožja torej najbolj plaši in odganja škodljive ptiče. Da se tako pokanje na polju more vpriporiti vzlic zakonskim določilbam in brez zamude časa, so izumili samostrelnico, ki jo kaže pod. 69. Ta samostrelnica dela na živali naravnost grozen vtis ter je strah pred njo od dneva do dneva večji, zato se

Podoba 69.

je živali plašno ogibljejo.

Ravnanje s samostrelnico je ravno tako preprosto, kakor je njen učinek presemetljivo gotov in zanesljiv.

Zjutraj se naprava nabaše s patroni za deset strel, in potem odda vsako uro en strel.

Če naj se zavarujejo obširne poljane in vrtovi, kjer je veliko škodljivih ptičev, ki naj se plašijo in preženo, potem je to napravo tako porabiti, da pokajo strelji od jutra do večera kar naprej in od vseh strani.

Če se n. pr. postavi na obširnem polju osem takih naprav, ki vsaka odda vsako uro en strel, torej v desetih urah deset strel, potem vseh osem naprav odda čez dan osemdeset strel, in je streljanje mogoče tako urediti, da pride na vsakih sedem do osem minut en strel.

Imenitni učinek teh samostrelnic se še poviša, če se semtertja po njivah nastavijo leseni strelci, ki drže

v svojih lesenih rokah puškam podobne drogove. Take lesene strelce in istotako samostrelnice je semterja

na druga mesta prestaviti, sčimer se živali še bolj varajo.

Pri porabi ponoči, n. pr. proti podganam v žitnicah, za preganjanje lisic od perutnine, prevzamejo te samostrelnice tudi zanesljivo ponočno stražo.

Tvrška Ig. Heller, na Dunaju, II. Praterstrasse 49. ima naprodaj popisane naprave, ki se obesijo na drevesa, na lesena stojala, droge i. t. d., komad po 65 kron. Tvrška tudi priskrbi prav ceno potrebno streljivo, sicer se pa morejo kupiti potrebni patroni, ki seveda morajo biti nabasani samo s smodnikom, brez šiber, v vsaki trgovini, ki prodaja strelno orožje. Rabijo se namreč 12 mm debeli Lefoševjevi patroni, ki jih 100 komadov stane 4'80 K.

Bohinjska goveja pasma.

Gorata pokrajina kranjske dežele na Gorenjskem, ki se imenuje Bohinj, je vobče nekaj posebnega, zase, zlasti v kmetijsko-gospodarskem oziru.

V dveh dolgih in ozkih dolinah med visokimi hribi, ki tvorita z obširnimi gorovjem vred skupaj Bohinj, so se v prejšnjih časih izcimile vsled tamošnjih talnih, podnebnih in drugih okoliščin posebne gospodarske razmere, ki je nanje silno vplivalo dejstvo, da je bil Bohinj za veliki promet skoraj nepristopen. V Bohinj so vodile le tovarne steze; dve stezi sta šli čez „Štenge“ ali čez Gorjuše proti Bledu, ki trgovsko menda nista bili posebno važni ter sta največ služili Bohinjcem za občevanje z gosposko. Druge steze, bržkone trgovsko važnejše, so vodile na Primorsko, oziroma na Laško. Tovarne steze pač ne omogočujajo živahnega prometa, zato je bil Bohinj s svojimi prebivalci največ le nase vezan in gospodarske razmere so postale nekaj posebnega, zase, so se malo izpremenile po vpeljavi fužinarstva in boljše prometne zveze s sosedno Gorenjsko ter so se šele v najnovjšem času vidno izpremenile.

Dandanes je seveda v Bohinju vse drugače; po lepi cesti preko Bleda je prišel delni gospodarski preobrat in gospodarski napredek, in slednjič je stekla pred dvema letoma železnična proga Trst-Hamburg, ki je svetovna prometna žila, ter je odprla nekdanj samotni in zaprti Bohinj svetovnemu prometu.

Gospodarske, zlasti kmetijske razmere so se začele v Bohinju šele v zadnjih desetletjih očitno izpreminjati, a marsikaj je ostalo starega, ali se je vsaj malo izpremenilo.

Toliko za uvod! Tisti, ki Bohinj poznajo ali imajo z njim opraviti, vse te razmere tako dobro poznajo, in zato mi ni treba kmetijskega razvoja v Bohinju podrobneje opisovati.

V tem spisu nameravam izraziti samo svoje osebno mnenje o bohinjski govedoreji, ki ga pa nikomur ne vsiljujem.

V uvodu označene razmere so ustvarile v Bohinju posebno govejo pasmo, ki jo z vso pravico lahko imenujemo „bohinjsko govejo pasmo“, kajti ona je bila in je deloma še danes nekaj posebnega, ki je nastala na tamošnjih tleh pod vplivom bohinjskega podnebja, krmskih, gospodarskih in živinorejskih razmer, takorekoč sama iz sebe iz govedi, izza pradavnih časov v Bohinj vpeljane, brez primesi tuje krvi.

Dandanes je, žal, bohinjska goveja pasma skoraj že izginila, vendar se sledovi in ostanki še vedno nahajajo.

O velikosti bohinjske govedoreje ne pišem; komur so bohinjske razmere znane, ta vé, zakaj je nazadovala, in veščak tudi vé, zakaj se število goved v Bohinju ne dvigne, dasi bi bilo to potrebno in je mogoče.

Nekdanja bohinjska goveja pasma je bila zagorele rdeče barve, majhne postave, skromna glede prehranjevanja, a silno mlečna. „Bilo je mleka kakor vode“, pravijo stari Bohinjci, in verujem jim! Celu na Solnograškem so se trgali za bohinjske krave, in prišli so po več ur daleč mešetarjem nasproti, kajti od teh krav so ob pičli krmi imeli obilo mleka in svoje malomlečne, a postavne pincgavske krave so prodajali graščakom za drage denarje.

V slučaju potrebe bi se moral za bohinjsko govejo pasmo šele določiti „standart“ po veščakih. Kar je imela ali kar ima bohinjska goveja pasma slabega na sebi, se ne sme vse za prirojeno smatrati, temveč je večino tega staviti na rovaš slabe vzreje in oskrbe. Jedro je bilo dobro, da, celo izborna, a v življenju vsled slabe vzreje in oskrbe pridobljene lastnosti so bile slabe.

Iz bohinjske goveje pasme se pač ne da vzrediti velika živina, dobra za težko vožnjo v ravnini, in tudi ne goved za pitanje, pač pa izborna mlečna pasma. Kar je danes goved angleških kanalskih otokov (jerzejska in guernejska pasma), ki je prva za mleko na svetu in brez posebne vrednosti za vprego in pitanje, to bi bila lahko za nas bohinjska goveja pasma. Če razmere opravičujejo, zakaj bi se tudi pri nas ne vzgajala goveja pasma z enostransko koristijo, t. j. za molžo?

Iz stare goveje pasme, ki se je v Bohinju nahajala, bi se lahko z umnim ravnanjem ustvarila izborna domača mlečna pasma, izredno primerna za Bohinj in tudi za marsiktere druge kraje, Bohinjcem v velik prid in deželi v ponos.

Žal, da se to ni pravočasno spoznalo; bohinjska živina se je marveč začela prekríževati s pincgavsko pasmo, zboljšala se pa zato ni, narobe, pokvarila se je celo, kajti pincgavska pasma kratkomalo ne sodi v Bohinj. Danes imamo v Bohinju pač večinoma pisano goved pincgavskega tipa, a z vsemi napakami, ki se pokažejo, kadar pride neprimerna pasma v kak kraj, ki nista drug za drugega.

Pincgavska pasma je preizbirčna in premalo skromna za Bohinj, ona se ne more prilagoditi tamošnjim običajnim gospodarskim razmeram, ni za kamenite in razdrapane planinske pašnike južne strani Julijskih alp in zato tudi ne uspeva. O njeni boljši mlečnosti pa ob takih razmerah niti govora ni; glede tega jo visoko nadkriljuje domača bohinjska pasma.

Priznajmo odkritosrčno: **Storil se je velikanski pogrešek, da se ni bohinjska goveja pasma z umnim ravnanjem naredila za izborna domačo mlečno govejo pasmo in se je z vpeljavo pincgavske pasme v Bohinj tisto podrlo, kar je bilo dobrega, ne da bi se doseglo kaj boljšega.**

Ali se da ta pogrešek popraviti? Da! Niso še popolnoma iztrebljene prirojene dobre lastnosti stare bohinjske goveje pasme. Poiščimo in zberimo jih ter na njih podlagi vnovič ustvarimo bohinjsko govejo pasmo.

Sredstva k dosegi te namere bi bila, poleg neprestanega res kaj vrednega živinorejskega pouka, naslednja:

1. Določitev smeri bodočemu delovanju pri povzdigi govedoreje v Bohinju ter določitev „standarta“ bohinske pasme.

2. Strogo izvrševanje deželnega zakona za povzdigo živinoreje.

3. Izdatno nagrajanje z deželnimi in državnimi podporami živinorejcev, ki drže za splošno porabo „standart“-bike bohinske pasme.

4. Vpeljava strokovnim načelom odgovarjajoče čredne knjige, kamor bi bilo vpisovati le prave „standart“-živali.

5. In slednjič, ko bi bilo vse to pripravljeno, bi bilo osnovati resnično živinorejsko zadrugo za rejo bohinske goveje pasme, ktere ud bi mogel biti le tisti, ki bi imel vsaj eno plemensko govedo vpisano v čredno knjigo. Ta zadruga bi bila organ, ki bi skrbel za umno tehniko vzreje bohinske pasme.

Stem sem začrtal v širokih potezah program, kakršnega si mislim za dosego gori označene namere, kajti predaleč segati v podrobnosti mi na tem mestu sploh ne kaže. Ne misli naj nihče, da se da ta program s par groši izvršiti, potrebni so težki tisočaki, ki bi pa nosili ogromne obresti.

Vem, da te moje misli ne najdejo odmeva (dasi sem prepričan, da se Bohinjci z menoj strinjajo) in gotovo se ne bo nič zgodilo, že zato ne, ker sem za-devo jaz sprožil.

Če sem pa vendar objavil ta spis, vzlic prepričanju, da sem ga spisal zastonj, sem storil to z namenom, da izpolnim svojo službeno dolžnost in da se mi takrat, ko odstopim s pozorišča, ne bo moglo očitati, da sem nekaj prezrl, k čemur bi imel dolžnost dati inicijativno kot plačan veščak. Umijem si roki! Gustav Pirce.

Kako se pokončujejo ogrci.

Pri pokončevanju ogrcev nam sicer pomagajo razne divje živali. Škorci in vrane jih zasledujejo z veliko vztrajnostjo in zemlja je včasih tako luknjasta vsled kljuvanja teh ptičev, kakor rešeto. Tudi krt rad zoblje ogrce, netopirji pa hrošče, vendar vsi ti sovražniki tega škodljivca ne morejo popolnoma premagati. Mora torej tudi kmetovalec sam misliti na to, ktera sredstva naj rabi, da škodljivca kolikor mogoče iztrebi.

Uspešna sredstva so naslednja:

1.) Najizdatnejše sredstvo za pokončevanje ogrcev je pač neovrgljivo kajnit. Kajnit je umetno gnojilo, ki vsebuje hranilno snov kali, ter ima razen pokončevanja ogrcev še to dobro lastnost, da se z njim obenem travnik tudi dobro pognoji. Na 1 hektar (= 1¹/₄ orala) naj se potrosi 500—700 kg kajnita jeseni ali pa tudi spomladi, ko se je zemlja otalila. Kajnit se v zemlji raztopi in močna snov kali, ki je v kajnitu, umori ogrce, travi pa hasne. Pri tej priložnosti naj se dá zemlji tudi še približno ista množina Tomasove žindre kakor kajnita, da dobi trava popolne hrane.

2.) Nadalje se pokončujejo ogrci tudi stem, da pridno gonimo živino na pašo, ko ležejo samice jajca. Hroščeve samice ležejo jajca najrajše na travnikih v rahlo zemljo; pasoča se živina pohodi torej veliko število hroščev in ogrcev.

3.) Ob času, ko ležejo samice jajca, naj se travniki tudi pridno branajo — po trikrat na teden. S tem delom se tudi pokončuje mrčes ter se ovira pri raz-plojevanju.

4.) Mnogo ogrcev se pokonča tudi pri oranju. Orje pa naj se pri lepem, solnčnem vremenu, kajti ogrci poginejo kmalu, če so izpostavljeni solnčnim žarkom. Stari preorani travnik naj služi potem za polje; iz drugega, mrčesa čistega polja pa naj se na-pravi nov travnik, ki naj se poseje z ovsenico (pahovko), in sicer zato, ker imajo korenine te trave grenak okus, vsled česar jih ogrci ne uživajo radi. Mnogo pomaga pri pokončevanju ogrcev tudi namakanje poleti, kjer je to mogoče. M.

Turščična stebila za krmo.

Goveji želodec je tako ustvarjen, da govedo po-rabi za nasičenje velike množine krme, ki je največ ali izključno rastlinskega izvira. Za nasičenje, oziroma za napolnjenje želodca prija govedi seno, slama i. t. d., in je potrebno dodati razmerno le malo močnih krmil. Poglavitni sestojni del sena in slame je lesna vlaknina, ki je tudi prebavna in torej redilna. Lesne vlaknine pa n. pr. konjski ali prasičji želodec ne more dovolj prebaviti in se zato konj in prasič s senom in s slamo ne moreta tako krmiti kakor govedo. V govejem želo-dcu namreč glive cepljivke razkrajajo lesno vlaknino, ki ji drugi soki v prebavilih niti blizu ne morejo, zato se goved lahko preživlja poleg z redilnejšim senom tudi s slamo in z drugimi rečmi, ki sestojajo največ iz lesne vlaknine.

Ajdova slama, pomešana med druga krmila, ni tako slaba krma za goved, kakor se pri nas splošno misli, in je velika škoda, da se tako zametuje.

Kjer ni dovolj druge, boljše krme, tamkaj je vse-kako tudi ajdovico pokladati. So pa še druge reči, ki sestojajo največ iz lesne vlaknine, ki bi bile dobra krmila, a jih za krmo zato ne moremo rabiti, ker so pretrde in jih vsled tega goved ne mara. Če pa te reči zmehčamo ali stremo, potem so za goved užitne, in kadar so v govejem želodcu, jih ta tudi prebavi. Taka krmila so v letih, ko manjka krme, zelo dobrodošli pripomočki, in razumen gospodar bo sploh premišljeval, če se sploh ne izplača vedno pokladati jih, saj pomešana med druga krmila mnogo prihranijo pri drugih, dražjih krmilih.

Že lansko leto smo priobčili spis o krmljenju enoletnega trtnega lesa, ki odpada pri obrezovanju vinogradov, ki ga naši vinogradniki proč mečejo, dasi je prav poraben za krmo govedi, če se zmelje na strojih, v to svrhu prirejenih.

Taka reč, ki bi bila prav porabna za go-vejo krmo, ki je je povsodi dovolj, a jo naši gospodarji brez posebnega prida porabijo samo za gnojalijsko sežgejo, so turščična stebila.

Tudi suha turščična stebila so dobro krmilo, če se poprej primerno pripravijo. V to svrho služijo posebni stroji, ki trdo skorjo turščičnih stebel temeljito razdrapajo. Taka razdropana turščična stebila goved rada uživa in so dober pridevek k rezanici kot delno nadomestilo za slamo, oziroma za seno. Posebno v Ameriki so že zdavnaj spoznali veliko krmilno vrednost turščične slame ter so z njenim pokladanjem dosegli tako ugodne uspehe, da so se tudi pri nas pričeli zanimati za to zadevo, zlasti zaradi rednih slabih krmskih letin, in so pričeli delati stroje za raztrgavanje turščičnih stebel. Taki stroji, posneti po ameriški sestavi se imenujejo „šriderji“, se izdelujejo v raznih velikostih in se dobivajo tudi premični, t. j. na kolesih. Prodaja jih tvrdka R. Sack, Dunaj, II., Kronprinz-Rudolf-strasse 36.

Zimska kmetijska šola na Grmu.

S preuredbo kmetijske šole na Grmu so se strokovni izobrazbi naših kmetskih mladeničev odprla vrata na stežaj. Sedaj se ne more nihče več izgovarjati, da se šola premalo ozira na potrebe raznih naših krajev. Pogoji šolanja so tako ugodni, da obiskujejo šolo lahko Dolenjci in Notranjci iz vinorodnih krajev kakor tudi Gorenjci in drugi deželani iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Za vse je skrbjeno. Za kmetske sinove iz vinorodnih krajev se je vpeljala letna šola, za vse druge pa zimska šola, tako da ustrega s to svojo uredbo vsem potrebam kranjskih gospodarjev.

Najvažnejši korak za napredek strokovne izobrazbe našega ljudstva se je napravil stem, da se je vpeljala zimska šola.

Veliko kmetskih mladeničev, ki so pouka nujno potrebni in željni, pohaja pozimi doma brez duševnega dela! Veliko zatega časa se izgubi stem za stanovsko izobrazbo! Vsem tem mladeničem je treba strokovnega pouka, da se pripravijo za svoj poklic! Vsem tem se nudi sedaj na Grmu zlata prilika, da se praktično izučijo v živinoreji, v prasičereji, v mlekarstvu, v porabi in pripravi raznih krmil, v ravnanju z gnojem, v napravi gnojišč, v porabi umetnih gnojil, v zboljšanju hlevov, v perutninarstvu, itd. itd. Saj je zimski čas najugodnejši čas, da se učenci praktično vadijo v vseh teh stvareh.

Kmetijska šola na Grmu bi morala biti odslej vsako leto polna zimskih učencev in samih sinov, ki so namenjeni za dom. Prednosti zimskega šolanja so namreč dandanes tako velike, da bi jih ne smel prezreti noben gospodar, komur je količkaj na tem, da se sin nekoliko bolj izuči in bolj pripravi za kmetski stan, kakor se je sam pripravil. Ne le da traja ta pouk pozimi, torej v času, ko je najlepša prilika za pouk kmetske mladine in ko se kmetski sin najlaže odtrga od hiše, ampak zimska šola je tudi najcenejša. Zimska šola traja dve zimi po 5 mesecev, od novembra do konca marca, skupaj torej 10 mesecev. Z mesecem aprilom gredo učenci domu, da pomagajo pri očetovem gospodarstvu. Ravno s to uredbo so se te šole tako priljubile, ker se v resnici ozirajo na potrebe domačega gospodarstva in gredo kmetu najbolj na roko.

Velika ugodnost je pa tudi to, da je za obisk te šole določenih 20 štipendij po 150 K za vsak tečaj.

Velike so torej prednosti in ugodnosti zimskega šolanja, in zato nujno opozarjamo naše gospodarje na to novo preosnovo šole, ki je z njo obisk šole izdatno olajšan, ki se z njo tudi raznim potrebam kranjskih kmetovalcev veliko bolj ustreza kakor dosedaj. Obračamo se obenem pa tudi na vse prijatelje kmetijskega šolstva z nujno prošnjo, da opozarjajo naše gospodarje na prednosti zimske šole.

Ne gnojimo samo s Tomasovo žlindro!

Naši gospodarji so se močno poprijeli gnojenja z umetnimi gnojili, ki jih rabijo za travnike in deteljišča. To je prav in potrebno, ker se hlevski gnoj, ki ga pridelujemo, prav lahko porabi za njive. Prav sedaj na jesen, ko so začeli naročati umetna gnojila, pa opazujemo, da naročajo skoraj samo Tomasovo žlindro. Kmetijska podružnica novomeška je naročila že tri vagone Tomasove žlindre, dočim je prejela za kalijevega gnojila tako malo naročil, da jih še za en vagon ni.

To ni prav in to kaže, da naši gospodarji še vse premalo poznajo vrednost kalijevih gnojil in sploh bistvo umetnega gnojenja.

Če gnojimo samo s Tomasovo žlindro, dodajamo zemlji samo fosforovo kislino, torej samo eno redilno snov. Če je v zemlji zadosti drugih redilnih snovi, namreč zadosti dušika in kalija, potem nam sama Tomasova žlindra prav dobro zaleže. Ali to se pri nas ne godi. Pri nas trpi travniška zemlja tudi pomanjkanje kalija in dušika, in zato je treba, da gnojimo travnike tudi s kalijevimi in dušičnatimi gnojili. Le v tem slučaju dobimo popolen uspeh! Opozarjamo na to naše gospodarje in jim vnovič priporočamo, da naj spravljajo na travnike vse potrebne redilne snovi. Če travnike gnojimo s hlevskim gnojem, dodajamo zemlji vse najvažnejše redilne snovi, če pa gnojimo z umetnimi gnojili in hočemo doseči slično ugodne uspehe kakor s hlevskim gnojem, potem moramo jemati različna umetna gnojila, kajti vsako posamezno umetno gnojilo ima navadno samo eno redilno snov v sebi. V našem slučaju je treba jemati poleg Tomasove žlindre tudi kajnit ali pa kalijevo sol. Kalijeve soli je še cenejša kakor kajnit in za težje zemlje bolj pripravna. S kajnitom in s kalijevo soljo dodajamo zemlji potrebni kalij, ki ga rastline ravno tako potrebujejo kakor fosforovo kislino. Kdor ima dosti pepela, ga lahko rabi namesto kalijeve soli, ker ima pepel tudi kalij v sebi. Navadno pa manjka pepela, tako da je treba jemati kalijevo sol. Gnojiti kaže pa tudi z dušikom, ki vpliva posebno na rast trave. Če imamo dosti gnojnice, naj se rabi gnojnica, če je pa ni, naj se rabi čilski soliter ali pa amonijev sulfat; amonijev sulfat kaže trositi že jeseni, čilski soliter pa spomladi. Za 1 oral je treba 300 do 400 kg Tomasove žlindre, 100 do 150 kg kalijeve soli in 50 kg čilskega solitra, oziroma amonijevega sulfata.

V. Rohrman.

Sadna in grozdna razstava na Grmu.

Kmetijska podružnica novomeška je z razstavo 10. oktobra vnovič pokazala, da ne zamudi nobene prilike, če ji je treba kakorkoli spodbujati k napredku. Lansko leto je priredila sadno in grozdno razstavo in je dosegla prav lep uspeh. S prav dobrim uspehom se je završila tudi letošnja prireditel. Ne le da je bil obisk mnogoštevilen in da je občinstvo zlasti popoldne trumoma prihajalo v razstavo, ampak tudi vsa prireditel je splošno ugajala in pričala o potrebi takih razstav, če naj se občinstvo vzbuja k napredku. Zlasti v našem sadjarstvu tiči še mnogo zakladov, ki jih bo treba dvigniti, in prav take razstave so važen pripomoček, da se bolj in bolj širi zanimanje za razvoj našega sadjarstva.

V razstavi je bilo mnogo lepega sadja in grozdja naprodaj. Razstavljeno je bilo v zabojih, v sodih, v košarah in v poštnih zabojčkih. Največ je postavila naprodaj kmetijska šola, ki je s to razstavo spodbudno pokazala, kako je treba s sadjem ravnati in kako ga je vkladati v zaboje in sode, da je pripravno za razpošiljanje. Šola je domalega vse razstavljeno sadje prodala. Lepo sadje so razstavili tudi gg. Arch (hruške), Bergmann (hruške) in Medved iz Ločne (hruške in jabolka), ki se je vse prodalo. Naprodaj je bilo tudi dosti grozdja v lepo opremljenih zabojčkih po 5 kg in nadrobno. Tudi grozdje se je skoraj vse prodalo. V tem oddelku so razstavili svoje grozdje: kmetijska šola, državno vinarsko nadzorstvo, ki je razstavilo razne vnanje vrste namiznega grozdja, in J. Bergmann. Krasno

je bilo videti ob desni strani učne dvorane dolgo vrsto grozdnih zabočkov, ki so se odlikovali po izbranem grozdju in po lepi opremi. V tem oddelku je bila zelo zanimiva tudi razstava trvdke Löschnig v Gradcu, ki je postavila na ogled vse potrebščine za vkladanje in razpošiljanje sadja. Vsa izložba je bila prav lepo prirejena, v sredi z zabojem pravilno vložnega sadja, ki ga je tvrdka iz Gradca sem poslala.

Nekaj posebnega je bila letos razstava sadnih in zelenjadnih izdelkov, ki je bila prva te vrste na Kranjskem in ki bo mnogo pripomogla, da se tudi pri nas povzdigne zanimanje za gospodinjske tečaje, kjer se mora poučevati tudi poraba sadja in zelenjadi. V tem oddelku so se odlikovale naše gospe in gospodinje iz Novega mesta in iz Kandije. Nabralo se je toliko ukuhanega sadja in zelenjadi, da smo lahko ponosni na ta del prireditve. Nad 500 kozarcev različnega sadja in zelenjadi je bilo okusno razstavljenih na petih velikih mizah, ki so stale ob levi strani in po sredi dvorane. Odlikovali so se s svojimi izdelki zlasti g. Bergman, ga. Bloudkova, ga. Gandinijeva, ga. prof. Germova, ga. dr. Gorianyeva, ga. Guzeljeva, ga. dr. Hraševčeva, gdč. Jakše, ga. Kalčič, ga. Koklič, ga. Krek, gdč. Mehora, ga. Ogoreutz, ga. Rohrmann, gdč. Seidl, g. F. Smola, ga. dr. Schegulova, ga. Vojska, ga. Volčičeva, ga. Tuček, ga. Zure iz Kandije, g. Žlogar in kmetijska šola na Grmu. V tem oddelku se je kazalo prav posebno zanimanje za različno sadje, za nove zboljšane kozarce, še posebno pa za različno zelenjad. Z ukuhano zelenjadjo so se odlikovali posebno g. dr. Hraševčeva, g. Bergman in kmetijska šola. Na ogled je bilo v tem oddelku tudi mnogo različnih marmelad ali sadne mezge in sadnih sokov. Vsa ta prireditve se je popolnjevala z razstavo kozarcev in raznih priprav in loncev za ukuhavanje sadja. Zastopane so bile v tem oddelku vnanje trvdke pa tudi dve domači, namreč gg. Kenda in F. Seidl.

— r —

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 327. S posestnikom mejašem sva postavila pred osmimi leti mejnike po stari mapi pod vodstvom občine, a sedaj on določene meje noče kot prave potrditi. **Ali je dogovorjena meja veljavna**, ali pa jo more mejaš ovreči? (F. O. v P.)

Odgovor: Če sta mejo dogovorno z mejašem določila in je celo 8 let ta meja za pravo veljala, potem mejaš nima pravice enostransko, t. j. brez dogovora z Vami ovreči mejo, oziroma pravoveljavno poravnavo glede meje sedaj razdreti. V enem slučaju ima pa mejaš vendar pravico zahtevati, da se meja popravi. Vidva sta se namreč dogovorila, da se meja uredi po stari mapi, če se pa sedaj izkaže, da meja ni bila res po stari mapi urejena in se torej sklenjeni dogovor ni spolnil, potem ima mejaš pravico zahtevati, da se meja pravilno določi po stari mapi, kakor se je dogovor glasil.

Vprašanje 328. Ali se more javen, t. j. soseskin svet priposestovati, n. pr. za razkladanje lesa, za postavljanje kake stavbe, in v kolikem času? (M. Š. v K.)

Odgovor: Tudi javni svet, kjer ima vsakdo pravico tisto početi, za kar je dotični svet namenjen, se more priposestovati, oziroma se morejo na njen priposestovati služnostne pravice, in sicer v 40 letih. Izraz „javen prostor“ se mora seveda prav razumeti. Cesta je n. pr. javen prostor, a če kdo po nji vozi, bodisi kolikor časa hoče, zato je vendar ne more priposestovati. V Vašem slučaju se pa gre za občinski pašnik; ta pa ni javen prostor, temveč svet, ki je ob-

činska last, kjer nima vsakdo od kjerkoli pravice pasti, hoditi, voziti i. t. d., ampak samo vaščani, oziroma upravičenci. S pašo, hojo, vožnjo, ki jo vsi vaščani, oziroma upravičenci izvršujejo, se tak občinski prostor torej ne more priposestovati. Če pa kdo redno na takem prostoru kaj dela, za kar prostor ni namenjen, n. pr. les izklada in zloga, kako stavbo postavi itd., potem more na podlagi tega dela prostor priposestovati ali na njem služnostno pravico pridobiti, in sicer na javnem prostoru v 40 in na zasebnem v 30 letih. V Vašem slučaju sporni prostor bržkone ni javen, temveč je zasebna občinska last, in ker sami pravite, da na dotičnem prostoru niste samo Vi zlagali drva, ampak tudi sosed, zato je veliko vprašanje, če ste mogli dotični svet priposestovati. Preden so spustite v kako drago pravdo, morate vsekako poprej vprašati za svet kakega pravnika, ki mu natančno razložite ves pravni položaj.

Vprašanje 329. Ali je oče dolžan povrniti škodo, ki jo naredi njegov nedoleten otrok, oziroma ali jo mora otrok, kadar dorase in pride do premoženja? (M. S. v K.)

Odgovor: Za škodo, ki jo kdo drug povzroči, navadno ni tisti odgovoren, ki se dotičnega dejanja, ki je škodo povzročilo ni udeležil, torej tudi oče ni odgovoren za škodo, ki jo njegov nedoleten otrok naredi. Odgovoren je pa oče za škodo, ki izvira iz dejanja ali dela, ki ga je oče svojemu otroku naročil. Za škodo, ki jo kdo naredi, vsakdo s svojim premoženjem jamči, torej tudi nedoleten otrok, če ni škode povzročil v starosti, ko se še ni zavedal posledic svojega dejanja. Povračilo škode je iztožiti v treh letih in se potem priznana povračilo lahko izterja, kadar pride dolžna oseba do premoženja.

Vprašanje 330. Kako se zamaše špranje na vinskih sodih, ki iz njih vino kapa? (F. G. v M.)

Odgovor: Razsušen ali zrahljan sod naj dobi pred porabo sodar, da obroče nabije in ga tako popravi, da bo držal. Malo špranje napolnjenega soda, ki iz njih curlja vino, se dajo začasno najbolje z lojem od sveč zamazati. Če so se naredile take majhne špranje, ker se je les rrsušil, se pozneje tako sameodsebe zapro, ko se les napne. Iz večjih špranj pa vinski pritisk loj vunkaj potisne in torej tako mašenje nič ne pomaga, zato je treba špranje trdneje zadlati. Velike špranje se zamaše s prejo (n. p. s pavolnato ali konopneno; zadnja se dobra dobi od odsukanega motvoza ali vrvi), ki se tako namoči v tekočem, t. j. gorkem loju, da loj vse vlakno prešine. Z lojem prešinjena in strljena vlakna se s primernim orodjem (n. pr. z nožem ali z dletom) dobro v špranje zabašejo. Zabasane špranje se povrhu še dobro z lojem zamažejo, da gre loj v najtanše špranje. — Špranje mašiti s smolnatimi mažami ne gre, ker alkohol v vinu smolo raztopi. Tudi se je ogibatí mašil, ki utegnejo dati vinu slab duh ali okus.

Vprašanje 331. Kaj je vzrok, da letos vinski mošt noče vreti? (I. K. na S.)

Odgovor: Kipenje vina povzročajo kipelne glive, ki enako drugim glivam rasejo, se razvijajo in razmnožujejo. Pri rasti in razvijanju kipelnih gliv se pa tvori ferment, ki razkrajja cukar v alkohol in ogljikovo kislino, in to zadnje je ravno pravo kipenje ali vrenje. Vse, kar zadržuje rast, razvijanje in razmnoževanje kipelnih gliv, oziroma tvorjenje fermenta, to tudi ovira kipenje. Kipelnih gliv je več vrst, ki tvorijo manj ali več fermenta in delajo torej hitrejše ali počasnejše kipenje. Če slabše kipelne glive zamore boljše vrste, je kipenje počasnejše. Kipelne glive morejo rasti, se razvijati in razmnoževati le, če imajo enako drugim rastlinam prave življenske pogoje, t. j. da imajo zrak, hrano, primerno toplino in da njih življenja kakša reč ne ovira. Če Vaš mošt ne kipi, morejo biti vzrok slabe kipelne glive, ali dobre glive sploh nimajo za življenje potrebnih pogojev,

t. j. dovolj zraka, prave topline, dovolj hrane, ali pa ovira njih življenje kaka posebna reč. Prezračite svoj mošt, t. j. da ga pretočite ob zadostni dotiki z zrakom, dodajte mu žlahtnih, t. j. močnih kiselinskih gliv, ki jih dobite v obliki samočistih vinskih drož (dobivajo se pri kmetijsko-kemijskem preskušališču v Ljubljani; glejte spis „Za vinogradnike in sadjarje v 17. št. letošnjega „Kmetovalca“), imejte mošt hranjen v prostoru, ki je dovolj gorak (15—18° C), in mošt gotovo pokipi. Če mošt vkljub zadostni množini drož in zadestni toplini noče vreti, je lahko vzrok pomanjkanje hrane kiselinskih glivam, in v tem slučaju je dati na hl mošta 10 g salmijaka. Kipenje zavira včasih tudi obilica kislin, zlasti preobilna črslava kislina, in sploh sestava mošta, vsled česar se v njem nahajajo snovi, ki kipenje ovirajo.

Vprašanje 332. Moja sedem let stara krava, ki se je že pred šestimi meseci oteletila, se sedaj še ni pojala. Krava rada je in pije, vendar se ji koža tako drži života, da je ni mogoče privzdigniti, in ljudje pravijo, da ima volčič na koži. Kaj je vzrok, da se krava ne poja ob času; ali je vzrok volčič na koži in ali je taka krava za pleme ali ne? (K. M. v Š.)

Odgovor: Vsekako je Vaša krava bolna in se zato ne poja, in dokler ne ozdravi, se tudi ne bo pojala in ni za pleme. To, kar Vi imenujete volčič na koži, je bolezen, ki se lahko pojavi vsled prehlajenja, je pa lahko tudi posledica dolgotrajne bolezni v prebavilih ali jetrih, ali je celo posledica jetike. Le živinozdravnik, ki kravo preišče, more dognati pravi vzrok bolezni in dati navodilo za zdravljenje, in kadar krava ozdravi, ali če sploh ozdravi, potem se bo šele pojala in bo zopet porabna za pleme.

Vprašanje 333. Naša vas, oziroma soseska, ima premoženje v gotovini, ki je naloženo v posojilnici. Ali lahko zahtevam izplačilo svojega deleža od tega občinskega premoženja, ker sem posestnik v tej vasi? (K. M. v S.)

Odgovor: Z občinskim premoženjem se mora ravnati po predpisih občinskega reda. Berite tudi odgovor na 326. vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“. Če občinski odbor ali gospodarski odsek sklene razdeljevati občinske dohodke, ki izvirajo iz občinskega premoženja ali kakega občinskega podjetja, med občane, potem seveda gre Vam delež, ki na Vas odpade. V prvi vrsti se seveda taki dohodki porabijo za občinske potrebe. Bržkone so razmere take, da nimate pravice do izplačila kakega deleža občinskega premoženja, ki je v gotovini naložen. Vsekako pa imate pravico do izplačila tistega denarja, ki ga je občina prejela od zakupa lova.

Vprašanje 334. Ali imajo češpljeve in hruševe tropine, ki so ostale pri kuhanju žganja, še kaj vrednosti za krmo? Pri nas jih nekteri pokladajo prasičem. Ali je to umestno ali ne? (J. K. v G.)

Odgovor: Na taka in enaka vprašanja smo že ponavljaje odgovorili in zadnjič v odgovoru na 323. vprašanje v zadnji številki „Kmetovalca“. Tropine, ki se dobivajo pri kuhanju žganja, imajo v sebi poglavitno lesno vlaknino, ki jo goved dobro prebavi in so torej te tropine dobra krma za goved. Z njimi se more nadomestiti del rezanice ali sena. Prasičji želodec pa ni sposoben, da bi take tropine dovolj porabil; z njimi se žival pač nasiti, a se ne redi. Svarimo Vas pa pred polaganjem češpljevih tropin govedu, če so med njimi nestrte koščice, ki lahko ranijo prebavila ali trdi kosci koščice zaostanejo v prebiralniku, kjer lahko povzročijo hude bolezni.

Vprašanje 335. Ali je zdravo imeti mlade prasičke pozimi v konjskem hlevu, če se gnojnica ne izteka pod konjske staje? Pri nas nekteri trdijo, da ni zdravo imeti v hlevu skupaj prasiče in konje. (J. B. v H.)

Odgovor: Skupno bivanje prasičev, konj in govedu v istem hlevu ni za nobeno teh živali nezdravo in ni vzroka za nasprotno domnevanje. Na Gorenjskem, kjer so boljši živinorejci kakor v Vaših krajih, je to navadno in je celo bolje, kakor če prasiči prezebajo v lesenih svinjaki in prostem. Prasiči ne škoduje konju in istotako ne narobe, in prasičeva gnojnica konju nič manj ne škoduje kakor njegova lastna, kajti samoobsebi je umevno, da mora imeti konj suho stajo.

Vprašanje 336. Tukaj pri nas je letos rdečica pri prasičih močno rasajala in je veliko prasičev poginilo. Po nasvetu tukajšnjega okrajnega živinozdravnika sem dal vse svoje prasiče, mlade in stare, cepiti proti rdečici. Vprašam, če je enkrat cepljen prasič za vse življenje zavarovan pred rdečico, ali pa je potrebno, cepljenje ponavljati? (F. T. v Št. R.)

Odgovor: Vsako cepivo, ki se rabi za zavarovanje cepljene živali pred kako kužno boleznijo, obdrži zavarovalno moč le nekaj časa. Cepivo proti rdečici pri prasičih, kakršno se rabi pri nas v Avstriji, zavaruje prasiča povprečno le za kake tri mesece pred rdečico. Močnejše cepivo podaljša to dobo, a je prenevarno za zdravje živali. Rdečica pri prasičih je nevarna zlasti v vročem letnem času, zato se prasiči običajno cepijo spomladi, preden nastopi huda vročina, in se potem tisto leto ne cepijo več.

Vprašanje 337. Skuhal sem nekaj slivovke, ki je sladka, vendar ima neki čuden nekiselkast duh in okus. Kaj je temu vzrok in kako tako slivovko popravim? Slive se so namakale v kadeh, kjer je bila poprej hranjena kislata repa in kislota zelje. Mogoče je to vzrok, ali pa dejstvo, da se je slivovka kuhala v zaprtem prostoru in se je navzela duha od dima. (K. Š. v D.)

Odgovor: V kadeh, kjer je bilo kislota zelje ali kislata repa, se stvorijo razne prekapljive snovi, ki so prešle v namočene slive in so se pri kuhanju žganja obenem s slivovko prekapale, in od njih je torej slab duh in okus v slivovki. S tako popačeno slivovko bo pač težko kaj početi, vendar Vam priporočamo obrniti se na kmetijsko-kemijsko preskušališče v Ljubljani, ki Vam morda utegne po preiskavi poslanega vzorca nasvetovati sredstvo ali način, kako se neljuba primes odpravi iz žganja.

Vprašanje 338. Pri nas smo imeli izvežbanega in zvedenega moža, ki je znal kolomaz kuhati in tudi črno olje, ki ga imenujemo štanovec, ki je poleti dobro zdravilo za goved. Goved namreč dobiva v tem času različno krmo, včasih moko travo ali deteljo, in če smo mu dajali črnega olja, je bilo ješčje, imelo je lepo dlako in ni bilo nikdar volčično, zabično ali sajevčnato. Ali se kje dobiva tako črno olje, koliko stane in ali ga smatrate za dobro zdravilo? Pri nas to olje sedaj zelo pogrešamo. (I. K. v Šl. J.)

Odgovor: To, kar Vi imenujete črno olje, bo bržkone lesni katran, ki se dobiva s suhim prekapanjem lesa. Katran ima v sebi kreozot, ki zamori razne glive in se zato rabi kot razkužilo. V govejem želodcu se nahajajo za razkranje sena, slame itd. potrebne glive cepljivke, pri čemer se razvija velika množina plinov. Tvorjenje teh plinov je naravno in potrebno, vendar se lahko pripeti, da se jih preveč razvije in se njih odhajanje iz kakega vzroka zavira, potem se govedo napne ter postane, kakor Vi pravite, volčično, zabično ali sajevčnato. Lesni katran, oziroma kreozot v njem, ovira razvijanje gliv, oziroma plinov, in je torej lahko varnostno sredstvo proti napenjanju. Lesni katran redno dajati bi pa vendar ne priporočali, saj z umnim ravnanjem na naravnejši način in bolj ohranimo goved zdravo. Lesni katran (črno olje) Vam more priskrbeti vsaka drogerijska prodajalna. Cena nam ni znana, to pa vemo, da naročen v celih sodčkah ni drag ter stane kilogram le nekaj vinarjev.

Vprašanje 339. Mnogo kokoši mi na čuden način pogine. Najprej ohrome na nogah, greben postane bled in čez nekaj dni poginejo. Na jetrih je polno rumenih pik. Kakšna je ta kurja bolezen in kako jo je zdraviti? A. G. v P.)

Odgovor: Na podlagi popisa bolezni, ki za njo poginjajo pri Vas kokoši, se more domnevati, da so živali z jetiko okužene. To je seveda le domnevanje, kaj gotovega more reči le živinozdravnik, ki bi pogiblo žival raztelesil in preiskal. Če Vam zopet kaka kokoš pogine, pošljite jo na c. kr. živinozdravnika P. Miklavčiča v Ljubljani, Kunova cesta, št. 21., on radevolje bolezen določi. Če imate med svojimi kokošmi jetiko, tedaj je sumljive živali zaklati in kurnjak razkužiti.

Vprašanje 340. Ali bi smel pokladati plemenskemu biku sirov krompir? Pri nas nekteri pravijo, da sirov krompir ni za bika plemenjaka. (V. Z. v S.)

Odgovor: Sirov in tudi kuhan krompir ni posebno dobro krmilo za plemenskega bika, zlasti če se bik malo giblje. Najboljša krma za plemenskega bika je dobro seno in zdrobljeno žito. Bik, ki se dovolj na prostem giblje, pa vsekako prenese nekaj sirovega krompirja, in sicer na dan do 20 kg na 1000 kg žive vage. Sirov krompir precej draži prebavila in zato neugodno vpliva na sestavo telesnih sokov, a ta slabi vpliv se odstrani, če se obenem pokladajo oljne tropine. Oljnih tropin je pokladati $\frac{1}{50}$ krompirjeve krme. Seveda je pri takem krmljenju treba paziti, da se bik ne odebli, ker potem postane neroden, len in neploden.

Vprašanje 341. Ker je letos pri nas pomanjkanje krme, nameravam pokladati živini za poboljšek k slabi krmil, oziroma bolj močna krmila, zdrobljeno turščico in ječmen. Kako bi bilo bolje pokladati zdrobljeno žito govedu, kar suho na krompir posuto ali z vodo pomešano? (V. Z. v P.)

Odgovor: Vsekako je zdrobljeno žito najbolje pokladati suho, ker tako goved bolj prežveči in poslini, vsled česar se bolje prebavlja in torej tudi bolje porabi. Vodena krma pa tudi dela prebavila ohlapna, kar je istotako slabo. Na krompir suho potreseno zdrobljeno žito in dobro skupaj premešano se navleče od krompirja vlage in ga goved pri jedi ne more razpihavati.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnistva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju, saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Srednji vasi v Bohinju.

V okolju naše podružnice je bila enkrat kozoreja silno važna in ima še dandanes znaten pomen. Kozoreja je pri nas zato važna, ker imamo silno razširjene pašnike, ki se dajo le s kozjo pašo v korist spraviti. Koze niso pri nas važne samo iz splošnih gospodarskih ozirov, važne so iz znanih vzrokov zlasti za manjše posestnike in posebno za kočarje. Da je pri nas kozoreja na veliko škodo naših posestnikov tako nazadovala, so krivi razni vzroki, zlasti pa ljuto preganjanje koz po gozdarjih, ki je presegalo dopustne meje. Saj priznamo, da koza ne sodi v vsak kraj in da je marsikje resnično škodljiva, a kjer ni škodljiva in je celo izredno koristna, tam naj se pa pusti lepo v miru. Hvala Bogu, razmere so se v prilog kmeta v marsičem na boljše obrnile in tudi koristna koza se danes brez vzroka ne sme preganjati. Naša podružnica je na predlog ravnatelja c. kr. kmetijske družbe, g. ces. svetnika Gustava Pirca, pričela misliti na zopetno povzdigo kozoreje v Bohinju. Z velikim navdušenjem so naši udje to namero pozdravili in že smo pričeli v tem zmislu delovati. Naša kozoreja pa ni nazadovala samo glede števila koz, temveč tudi prav močno

glede kakovosti plemena. Temu se ni čuditi, saj je umno ravnanje s kozami pri nas skoraj neznano. Skoraj vsak kozorejec ima svojega kozla, ki ga navadno premladega spušča in, kar je poglavitno, plemenjenje se vrši skoraj brez izjeme le v sorodstvu. Kri se malokdaj posveži in le semtertja v prejšnjih časih so se kupile tuje živali, ki so jih pripeljali mešetarji z Dolenjskega. Izkratka naša kozja pasma samanebi ni dosti vredna, in kolikor se je dalo, smo jo še sami poslabšali. Gospod ravnatelj nam je v prvi vrsti priporočal posvežiti kri sedanje pasme in vedno strogo gledati na to, da se ne vrši plemenjenje v sorodstvu. Upoštevajoč te nasvete smo se sami odločili izbrati za zboljšanje naše kozje pasme belo šviško pleme, ki je neki zelo mlečno in je brez rog. S tem plemenom hočemo narediti poskušnjo, in če se sponese, bomo to delo nadaljevali. Škode ne moremo narediti; vse pa kaže, da je naša namera prava. S posredovanjem glavnega odbora kmetijske družbe je naša podružnica dobila K 300— državne podpore za povzdigo kozoreje in nadaljnji prispevki so nam tudi že obljubljeni. Za sedaj smo kupili od kozorejskega društva v Pragi devet po pet mesecev starih koz in enega poldrugo leto starega kozla. Te živali smo razdelili med ude proti polovični kupni ceni in stroške vožnje smo plačali iz omenjene podpore. Tisti, ki je prevzel kozla, dobi posebno nagrado, da ga bo pravilno oskrbeval in zlasti dobro krmil ob času plemenjenja; vse to seveda pod nadzorstvom, da se plemenski kozel ne bo čez mero izkoriščal. Na ta način upamo priti v Bohinju do dobrega kozjega plemena, ki bo na eni strani z boljšo mlečnostjo dajal večji užitek in na drugi strani bomo sčasom mogli oddajati dobre plemenske živali v druge kraje, kar bo koristilo nam in drugim.

I. R.

Družbene vesti.

** P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo, da so nabiralne pole za udnino za leto 1910. že doposlane gg. načelnikom podružnic, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Nektore ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske. Kmalu bodo spravljene vse poljščine in kmetsko delo se skrči in kmetovalci bodo imeli zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj pride čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter narede v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo jesenski in zimski čas ter naj pridno delujejo v prid kmetijstvu. Načelnistva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* Službo voditelja na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske razpisuje ravnokar družbeni glavni odbor v Ljubljani, kamor je do 20. novembra t. l. poslati prošnje, opremljene s spričali. Reflektira se le na diplomiranega živinozdravnika, ki je popolnoma več slovenskega jezika. Letna plača in drugi prejemki se uredi po dogovoru.

* Odjemalcem Tomasove žlindre javljamo, da ima družba za a n a d r o b n o razprodajo nekaj vagonov 18 in 19° Tomasove žlindre v Ljubljani. 100 kg 18 odstotne žlindre stane K 7-70, 19° K 8— v Ljubljani.

Naročnikom na cele vagone javljamo, da zvršujemo njih naročila iz tržaške zaloge. Parnik bo v času, ko dobijo naročniki ta list v roke, že izpraznjen. Tvornice so nam letos poslale 17, 18 in 19 odstotno blago; že danes pa

smo prvo in drugo skoraj docela razdelili in bomo odslej dohajajoče nam naročbe morali bržkone vse z 19 odstotnim blagom zvrševati.

Tomasova žlindra stane vagon (10.000 kg) na tržaškem kolodvoru:

17 %	18 %	19 %
629.—	666.—	703.—

Pri naročbah v celih vagonih je pri vsakem vagonu K 25.— popusta. Seveda mora železniško voznino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Pripomnimo naj še, da tvornicam zelo primanjkuje Tomasove žindre, zato opozarjamo vse tiste kmetovalce, ki nameravajo letos gnojiti z umetnimi gnojili, posebno s Tomasovo žindro, da nam svoje naročitve **takoj** pošljejo.

Obenem bodi naročnikom povedano, da je mogoče iz tvornic naročiti le cel vagon enega istega gnojila, n. pr. cel vagon Tomasove žindre, ali cel vagon kalijevih gnojil (kajnit, kalijeva sol), ker razna gnojila dobivamo iz raznih krajev. Kalijeva gnojila naročamo od sindikata v Stasfurtu na Nemškem, ki ima mnogo rudokopov; Tomasovo žindro pa dobivamo iz Trsta, kamor dohaja po morju iz Nemčije. Če kdo naroči vagon raznih gnojil, ga moramo v Ljubljani naložiti, in tudi vse sestavljene manjše naročitve se zvršujejo brez popusta v Ljubljani.

Vsled zadevne pogodbe nam je zabranjeno pošiljati žindro izven Kranjske. Udom, ki bivajo izven Kranjske, torej ne moremo postreči. Tvornica to od nas zahteva, ker se ozira na svoje odjemalce v sosednih deželah.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žindro. (Cene glej zgoraj).

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12 - 14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6'86 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg. Naročila na cele vgone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled znižanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil mavnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornic za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 31 K 100 kg. To dušičnato umetno gnojilo bo družba imela odslej vedno v zalogi. — To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. št., na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili, v. 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev

sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimni z amonijevim sulfatom“ v 18. št. letošnjega „Kmetovalca“.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govodi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, ima družba v zalogi ter jih oddaja prve po 20.— K in druge po 17.— K. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem, ki bo dne 7. novembra t. l. ob eni popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D :

1. Vpisovanje udov in pobiranje udnine za l. 1910.
2. Sklepanje glede plačila od preše.
3. Volitev odposlanca k morebitnemu nadaljevanju občnega zbora kmetijske družbe v Ljubljani.

Kmetijska podružnica na Dovjem,

dne 24. oktobra 1909.

A. Smolej, načelnik.

Razpis službe voditelja na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Podpisani glavni odbor razpisuje mesto voditelja na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani. Službo bo nastopiti 1. januarja 1910.

Služba se podeli diplomiranemu živinozdravniku, ki je popolnoma večš slovenskega jezika. Prošnje je vložiti do

20. novembra t. l.

pri podpisnem glavnem odboru ter jim je priložiti vsa spričala in morebitna dokazila o posebnih sposobnostih.

Letna plača in drugi prejemki se urede po dogovoru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Predsednik :

Fr. Povše s. r.

Ravnatelj :

Gustav Pirc s. r.